

SAĞLIK BİLİMLERİNDE SÜRELİ YAYINCILIK BİLDİRİ KİTAPLARI VE BİR ATIF ANALİZİ ÇALIŞMASI

Hülya ÇÖMLEKÇİ – Aytaç YILDIZELİ

Giriş

Bilim ve Teknoloji Yüzyılı olarak tanımlanan 21. Yüzyıl, özellikle yayıncılığı çok önemli bir hale getirmiştir. Akademik ve mesleki iletişimde bilimsel süreli yayınlar, araştırma sonuçlarının bilim toplumuna hızlı bir biçimde aktarılması ve paylaşılmasında önemli bir rol oynar.

Çağımızda en hızlı gelişen bilim dallarından biri de, hiç şüphesiz sağlık bilimleridir. İnsan sağlığının söz konusu olması özellikle Sağlık Bilimleri alanında bilimsel araştırmaların, buluşların ve yöntemlerin devamlı artarak yayın üretiminin yüksek rakamlara ulaşmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda sağlık alanında üretilen dergiler de bu koşullardan etkilenmektedir. Hepimizin bildiği gibi bilimsel araştırmalar, bilimsel bilgi elde etme ve elde edilen verileri insanlık ve doğa yararına kullanmak amacıyla yapılır. Bilimsel süreçlerin işlenmesi açısından bilim insanlarının yaptıkları araştırmaları yayınlamaları, bu bilgileri araştırma ortamında paylaşmaları ve bu bilgilere, diğer araştırmacı ve meslektaşlarının erişebilmelerine olanak verilebilmesini sağlamak son derece önemlidir.

Bilimsel dergilerde temel amaç; bilim insanları arasında iletişime olanak vermesinin yanı sıra, bilimin kayıt altına alınmasını da sağlamasıdır.

Son 10 yıldır, ülkemizde, özellikle de süreli tıp yayıncılığında TÜBİTAK/ULAKBİM'in bünyesindeki çalışmalar ile yayıncılık alanında büyük aşamalar kaydedilmiştir.

Türk Tıp Dizini: Oluşum - Gelişim

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 3 Şubat 1993 tarihindeki toplantısında, ülkemizde araştırma ve geliştirme harcamalarının gayri safi milli hasıla içerisindeki (O günkü) payının %0.33 olduğu belirtilerek, bu oranın %1'i aşması için gerekli çalışmaların yapılması kararı alınmıştır. Bu karar çerçevesinde, öncelikli olarak TÜBİTAK/YDABÇAG (Yer, Deniz, Atmosfer Bilimleri ve Çevre Araştırma Grubu) konuya ilgi göstermiş ve grubun faaliyet gösterdiği konu alanlarında, "Ulusal Çevre Bibliyografik Veritabanı"nı geliştirmek için TÜRDOK Müdürlüğü ile işbirliğine girmiştir. Veritabanı çalışmaları TÜRDOK bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Projenin başarılı olması, TÜBİTAK'ın yoğunlaştığı diğer bilim dallarında da veritabanlarının geliştirilmesi kararının alınmasına neden olmuştur.

Hülya ÇÖMLEKÇİ
hulyacomlekci@gmail.com
Aytaç YILDIZELİ
aytacyidizeli@gmail.com

TÜBİTAK, TÜRDOK Müdürlüğünde, Mühendislik ve Temel Bilimler Veri tabanı, Ulusal Tıp Veritabanı, Tarım-Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Veritabanı ve TÜBİTAK Destekli Projeler Veritabanı olmak üzere dört veritabanı oluşturulmuştur.

Veritabanı çalışmalarının daha fazla da geliştirilmesi için 17 Kasım 1994'de TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu Yönetme Komitesi Toplantısında "Türkiye'de yayınlanan Tıp Dergilerini İçeren bir Türk Tıp İndeksi'nin Oluşturulması" yönünde karar alınarak, bir eylem planı hazırlanmıştır. 13 Aralık 1994'de bu plan doğrultusunda öngörülenler TÜBİTAK/SBAG-TÜBİTAK EHM (Enformasyon Hizmetleri Müdürlüğü) nün ortaklaşa yürüttüğü bir çalışmaya dönüştürülmüştür ve bu çalışmaları yürütmek üzere, SBAG, EHM ve de çeşitli Üniversitelerde çalışan akademisyenlerden seçilen uzmanlardan oluşan bir komite tarafından çalışmaların daha etkin ve nitelikli olarak devam etmesi sağlanmıştır.

"Türk Tıp Dizini Oluşturma Kurulu" tarafından yürütülen bu çalışma, 30 Mart 2001'den itibaren TÜBİTAK/ULAKBİM'e devredilmiş ve halen ULAKBİM bünyesinde geliştirilmeye devam edilmektedir.

"Türk Tıp Dizini Oluşturma Kurulu" nun adı 2009 tarihinden itibaren "Tıp Veri Tabanı Komitesi" olarak değiştirilmiştir. Komite bir yandan Türkiye'de Sağlık Bilimleri alanında bir dizi çağdaş yayıncılık çerçevesinde standartlar geliştirirken, diğer yandan hakemlik, etik, editörlük ve danışmanlık konusunda da yılda bir kez toplantı düzenleyerek; olabilecek sorunları tartışmaktadır. Ayrıca toplantılarda sunulan bildirimleri bir kitapta toplayarak, bu alanda çalışanlara sunmaktadır. Tüm bildiri kitapları, kullananlar için rehber niteliğindedir.

2013 yılına kadar yapılan toplantılarla ilgili detaylar Tablo I'de verilmiştir.

Tablo I. Yıllara Göre Sempozyum Tarihleri

SEMPOZYUM YILI	SEMPOZYUM ADI	SEMPOZYUM TARİHİ
2003	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2003 1. Ulusal Sempozyum	28 Mart 2003
2004	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2004 2. Ulusal Sempozyum	28 Mayıs 2004
2005	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2005 3. Ulusal Sempozyum	8-9 Nisan 2005
2006	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2006 4. Ulusal Sempozyum	17 Kasım 2006
2007	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2007 5. Ulusal Sempozyum	19 Ekim 2007
2008	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2008 6. Ulusal Sempozyum	21-22 Kasım 2008
2009	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2009 7. Ulusal Sempozyum	20 Kasım 2009
2010	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2010 8. Ulusal Sempozyum	26 Kasım 2010
2011	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2011 9. Ulusal Sempozyum	24 Aralık 2011
2012	Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 2012 10. Ulusal Sempozyum	15 Aralık 2012

Tablo II. Yıllara Göre Toplantı Bilgileri

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
4 Açılış Konuşması	4 Açılış konuşması	3 açılış konuşması	2 açılış konuşması	3 açılış konuşması	3 açılış konuşması	3 açılış konuşması	3 Açılış Konuşması	2 Açılış Konuşması	2 Açılış konuşması
		2 açılış konuşması+1 moderatör bildirisi			4 açılış konferansı		1 Açılış Konferansı		
5 panel	6 panel	6 panel	4 panel	3 panel	2 panel	1 panel	2 panel		1 panel
3 panelde önsöz					2 sunu				
1. panelde 5 bildiri	1. panelde 3 bildiri	1. panelde 4 bildiri	1. panelde 3 bildiri	1. panelde 1 moderatör bildirisi+4 bildiri	1 panelde 3 bildiri	1. panelde 3 bildiri	1. panelde 2 bildiri		1. panelde 7 bildiri
2. panelde 3 bildiri	2. panelde 3 bildiri	2. panelde 3 bildiri	2. panelde 3 bildiri	2. panelde 1 moderatör bildirisi+3 bildiri	2. panelde 4 bildiri		2. panelde 2 bildiri		
3. panelde 1 önsöz+4 bildiri	3. panelde 1 moderatör bildirisi+3 bildiri	3. panelde 5 bildiri	3. panelde 3 bildiri	3. panelde 4 bildiri					
4. panelde 1 önsöz+4 bildiri	4. panelde 3 bildiri	4. panelde 3 bildiri	4. panelde 2 bildiri						
5. panelde 1 önsöz+1 bildiri	5. panelde 3 bildiri	5. panelde 3 bildiri							
	6. panelde 3 bildiri	6. panelde 3 bildiri							
				1 etkileşimli tartışma					
				8 sözel sunu	8 sözel sunu		8 sözel sunu		
10 adet serbest bildiri	13 kısa bildiri	10 kısa bildiri	10 kısa bildiri	7 basılı sunu	6 basılı sunu	6 basılı sunu	7 basılı sunu	9 editör görüşleri	20 basılı bildiri

Tablo I ve Tablo II’de 2003-2012 Yılları arasında “Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Sürelî Yayıncılık Sempozyum Bildiri Kitapları” hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı “Sağlık Bilimleri Sürelî Yayıncılık” Sempozyum Kitaplarında yer alan bildirilerde verilen atıflar üzerinde analiz yapmaktır. Çok önemli bildirilerin yer aldığı “Sempozyum Bildiri Kitaplarının” kaynaklar bölümü ULAKBİM Tıp Veritabanı Web sitesinden incelenerek, bu konuda zaman içinde görülen gelişmeler topluca değerlendirilmiştir. Son yıllarda özellikle atıf analizleri ile ilgili çalışmalar çok büyük yoğunluk kazanmıştır. Atıf analizi bilimsel araştırmaların izlenmesinde, etkilerinin ölçülmesinde, atama kararlarının alınmasında ve parasal desteklerin verilmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte atıflar zaman içinde araştırmacıların hangi kaynaklardan bilgi sağlamayı tercih ettikleri konusunda da önemli bulgular sunmaktadır.

Son yıllarda, özellikle “Internet” in yaygın kullanımı, tüm bilgilerin bilgisayar ortamına aktarılarak, internet üzerinden açık erişime sunulması sonucunda, yayınlanan kaynaklardaki yapılan atıfların, neredeyse basılı ortamdaki kaynaklara yapılanlar kadar atıf yapıldığı gözlemlenmiştir.

Biz, araştırmamızda “Sempozyum Bildiri Kitabı’nda yayınlanan bildirilerin atıf özelliklerini vermeye çalıştık “her yıl itibarıyla, tümü olmak üzere” ne kadar atıf yapılmış, yılı, yazarı, makale adı ve de belge türü (kitap, makale, bildiri, tez, web v.b.),

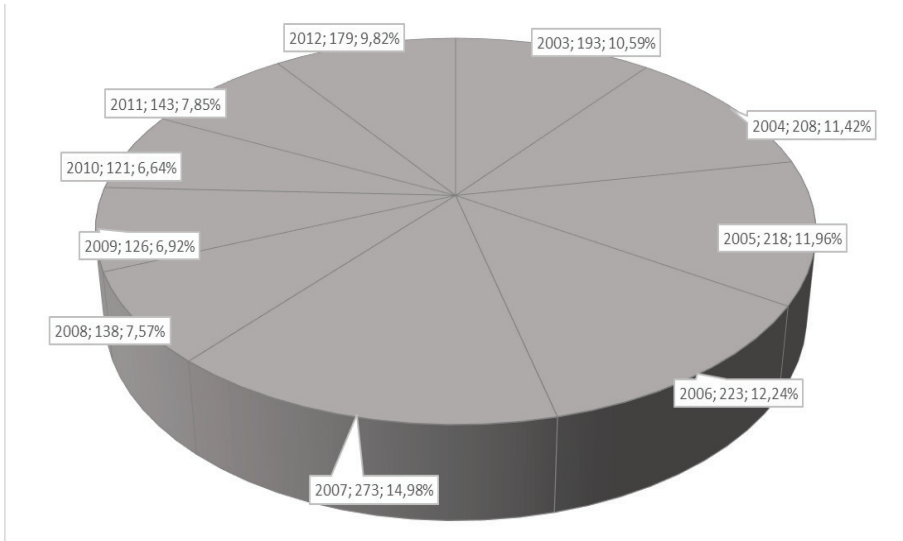
Bu çalışmada "Sempozyum Bildiri Kitabı"nda yayınlanan bildirilerin atıf özellikleri incelenmiştir. 2003-2012 yıllarını kapsayan "Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-Ulusal Sempozyum Bildirilerine ait atıflarda yer alan; yazar, makale, materyal türleri (kitap, makale, bildiri, tez, internet vb.) ve dil özellikleri gibi konulardaki istatistiki verilerin oluşması sağlanarak, araştırmacıların hizmetine sunulması amaçlanmıştır. Yapılan analizlerdeki veriler ise kullanım kolaylığı açısından tablo ve grafikler ile desteklenmiştir.

Tablo III. de yer alan yıllara göre atıf sayısı ve oranları ele alındığında 266 bildirinin yer aldığı ve bildirilerde 1822 atıf yapıldığı gözlemlenmiştir. %14.98 oranıyla 2007 yılı bildirilerine en çok atıf yapılan yıl olurken; %6.64 oranıyla en az bildiri sayısı ise 2010 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo III. Yıllara Göre Bildiri, Atıf Sayısı ve Oranları

Yıl	Bildiri Sayısı	Atıf Sayısı	Atıf Sayısı(%)	Ortalama Atıf Sayısı
2003	31	193	10.59	6.22
2004	36	208	11.42	5.77
2005	40	218	11.96	5.45
2006	23	223	12.24	9.69
2007	31	273	14.98	8.80
2008	29	138	7.57	4.75
2009	20	126	6.92	6.30
2010	12	121	6.64	10.08
2011	21	143	7.85	6.80
2012	23	179	9.82	7.78
Toplam	266	1822	100.00	71.64

Grafik I. 2003-2012 Yılları Arası Atıf Sayıları ve Yüzdeler Oranları

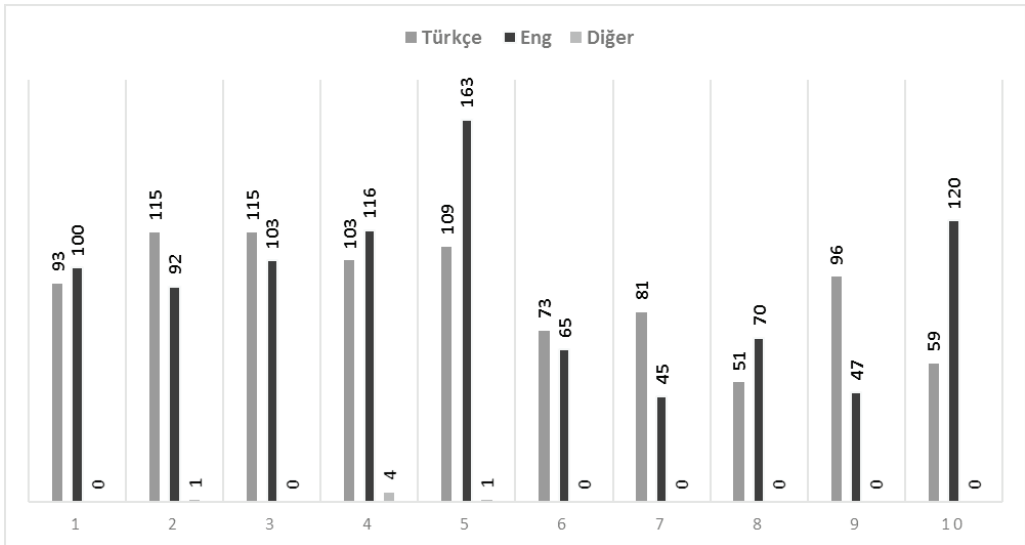

Araştırmacıların kullandıkları kaynaklar dillerine göre incelendiğinde, Türkçe ve İngilizce kaynakların çoklukla kullanıldığı görülmüştür.

Tablo IV. Yıllar İtibari İle Bildirilerde Atıf Yapılan Yayın Dilleri

Yıllar	Türkçe	İngilizce	Diğer	Toplam
2003	93	100	0	193
2004	115	92	1	208
2005	115	103	0	218
2006	103	116	4	223
2007	109	163	1	273
2008	73	65	0	138
2009	81	45	0	126
2010	51	70	0	121
2011	96	47	0	143
2012	59	120	0	179
Toplam	895	921	6	1822

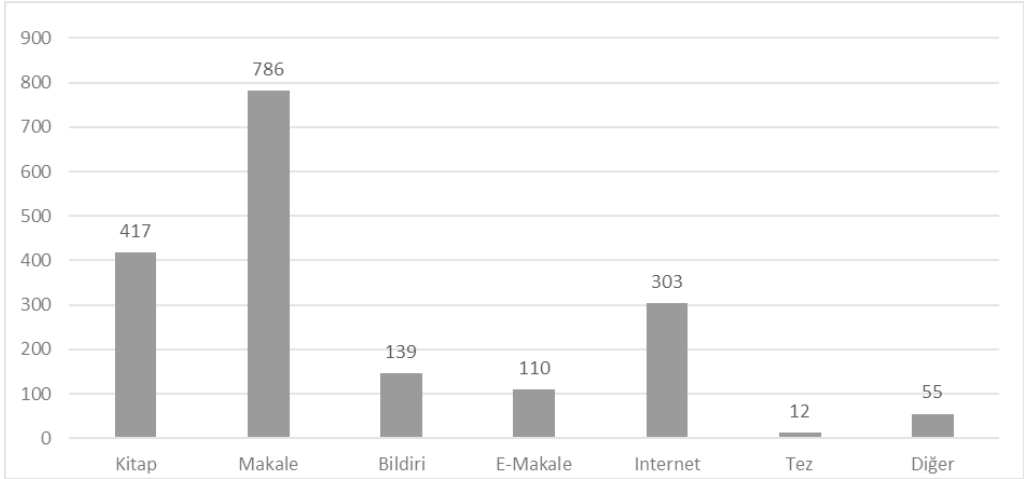
Grafik II. 2003-2012 yılları itibariyle Bildirilerde Atıf Yapılan Yayın Dilleri

Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyum Bildirilerinde kullanılan materyal türleri Tablo V. de verilmiştir.

Tablo V. 2003- 2012 Yılları Arası Bildirilerde Atıf Yapılan Yayın Türleri

Yıllar	Kitap	Makale	Bildiri	E-Ma- kale	Internet	Tez	Diğer	Toplam
2003	34	116	9	7	17	8	2	193
2004	65	112	6	8	9	1	7	208
2005	69	70	3	42	24	1	9	218
2006	58	54	4	25	77	0	5	223
2007	52	127	11	23	48	1	11	273
2008	42	60	12	0	18	0	6	138
2009	57	50	7	2	5	0	5	126
2010	17	51	0	1	45	0	7	121
2011	15	40	44	0	43	1	0	143
2012	8	106	43	2	17	0	3	179
Toplam	417	786	139	110	303	12	55	1822

Grafik III. 2003-2012 Yılları Arası Bildirilerde Atıf Yapılan Yayın Türleri Toplamları

2003-2012 Yıllarında arasında "Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık" Sempozyumlarında en çok bildiri sunan 6 yazar Tablo VI. da verilmiştir.

Tablo VI. 2003-2012 Yılları Arasında Gerçekleşen Sempozyumda En Çok Bildiriye Sahip Yazar

Yazar	Sunulan Bildiri Sayısı
Orhan YILMAZ	28
Yeşim GÖKÇE-KUTSAL	17
Aytaç YILDIZELİ	11
Ahmet ASAN	10
Nesrin ÇOBANOĞLU	9
İ. Haluk GÖKÇORA	7

Sempozyumları içeren 10 yıllık süreçte 266 bildiri sunulmuş ve toplamda 1822 adet atıf gerçekleşmiştir. Taranan atıflar sonucunda 5 den fazla atıf yapılan materyaller Tablo VII. de gösterilmiştir.

Tablo VII. 2003-2012 Yılları Arasında Sempozyumda Sunulan Bildirilerde 5 den fazla atıf yapılan materyaller.

Yazar	Yayın Adı	Atıf Sayısı
Gökçe-Kutsal Y	Editör gözüyle danışmanlık	16
Gökçe-Kutsal Y	Editör sorumluluğu	9
Gökçe-Kutsal Y, Atalay A, Özçakar L	İdeal bilimsel dergi	7
Garfield E	How ISI selects journals for coverage: quantitative and qualitative considerations	6
Ruacan Ş	Bilimsel araştırma yayınlarında etik ilkeler	6
Gökçe-Kutsal Y	Evrensel bilimin paylaşımı	6
Asan A	SCI-Expanded, SCI-AHCI ve etki faktörü	6
Gökçe-Kutsal Y, Korkmaz N	Ulusal süreli yayınlarda danışmanlık sistemi	6
Çobanoğlu N	Kurumsal ve uygulamalı tıp etiği	6
Güngör Ç	Danışmanlık süreci	5
Gökçe Kutsal Y	Klinik araştırma ilkeleri	5
Garfield E	How can impact factors be improved?	5

Sonuç olarak ULAKBİM Tıp Veritabanları Web Sitesinde yer alan "Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık" Sempozyum Bildirilerini kapsayan atıf analizine göre; zamana bağlı olarak çeşitli değişimler gösterdiği gözlemlenmiştir. Nitekim bu değişimlere paralel olarak, 2007 den başlayarak 2012 yılına kadar bildiri sunumlarından vaz geçilerek, yalnızca bildirilerin basıldığı ve basılı sunu olarak adlandırılan yeni bir yazım türü toplantı kitaplarında yer almıştır. Ancak bu araştırma incelendiğinde bu değişimin ilk başlarda yararlı olmasına rağmen, sonraki yıllara doğru düşüşlerin devam ettiği görülmüştür.

Bu araştırmanın sonucunda, elde edilen veriler değerlendirildiğinde, bundan sonra yapılacak olan "Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık" Sempozyumlarına ilginin arttırılması için yeni politikalar oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

Tabanlıoğlu S, Yıldızeli A, Başlangıcından günümüze "Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık" kitaplarının içerik analizi. In: Yılmaz, O (ed): Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2010, Ankara, Openajans, s: 66-73

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum1/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum2/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum3/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum4/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum5/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum6/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum7/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum8/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum9/index.uhtml>

<http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum10/index.uhtml>